הרב חיים ברובנדר
rcb@atid.org

פרשת בראשית תשס"ט
"לעבדה ולשמרה"

ביה"כ אהל נחמה
www.atid.org

בראשית פרק ב פסוק ה
וְכֹל שִׂיחַ הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִהְיֶה בָּאָרֶץ וְכָל עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִצְמָח כִּי לֹא הִמְטִיר יְקֹוָק אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ וְאָדָם אַיִן לַעֲבֹד אֶת הָאֲדָמָה׃

רש"י
טרם יהיה בארץ - כל טרם שבמקרא לשון עד לא הוא, ואינו לשון קודם, ואינו נפעל לומר הטרים כאשר יאמר הקדים, וזה מוכיח, ועוד אחר (שמות ט ל) כי טרם תיראון, עדיין לא תיראון. ואף זה תפרש עדיין לא היה בארץ כשנגמרה בריאת העולם בששי קודם שנברא אדם׃ **וכל עשב השדה טרם יצמח** - עדיין לא צמח, ובשלישי שכתוב ותוצא הארץ, על פתח הקרקע עמדו עד יום ששי׃ **כי לא המטיר** - ומה טעם לא המטיר, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה ואין מכיר בטובתם של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם התפלל עליהם וירדו, וצמחו האילנות והדשאים׃ **ה' אלהים** - ה' הוא שמו, אלהים שהוא שופט ושליט על כל, וכן פירוש זה בכל מקום לפי פשוטו, ה' שהוא אלהים׃

רמב"ן
(ה) **וכל שיח השדה** - על דעת רבותינו (בבראשית רבה) [עיין חולין ס ב] בשלישי עמדו על פתח קרקע הארץ, ובששי צמחו לאחר שהמטיר עליהם׃ ועל דעתי כפי הפשט, כי בשלישי הוציאה הארץ העשב ועץ הפרי בקומותם וצביונם כאשר צותה בהם, ועכשיו יספר הכתוב כי אין נוטע וזורע מהם, והיא לא תצמח, עד אשר עלה אד ממנה והשקה אותה ונוצר האדם העובד אותה לזרוע ולנטוע ולשמור. וזהו טעם ״שיח השדה טרם יצמח״, שלא אמר ״שיח האדמה״, כי המקום הנעבד יקרא ״שדה״, אשר תזרע בשדה (שמות כג טז), לא נעבור בשדה ובכרם (במדבר כ יז)׃ וזהו תשמישו של עולם שנהיה מאחרי ששת ימי בראשית והלאה כל ימי עולם, כי בסיבת האד ימטירו השמים ובסבתם הארץ זירועיה תצמיח׃

מסכת חולין דף ס ע"ב
רב אסי רמי, כתיב׃ (בראשית א) ותוצא הארץ דשא בתלת בשבתא, וכתיב (בראשית ב) וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ במעלי שבתא! מלמד שיצאו דשאים ועמדו על פתח קרקע, עד שבא אדם הראשון ובקש עליהם רחמים, וירדו גשמים וצמחו; ללמדך׃ שהקב״ה מתאוה לתפלתן של צדיקים. רב נחמן בר פפא הויא ליה ההיא גינתא, שדי ביה ביזרני ולא צמח, בעא רחמי - אתא מיטרא וצמח, אמר׃ היינו דרב אסי.

רש"י
טרם יהיה בארץ - עדיין לא היה בארץ.

בראשית פרק ב פסוק טו
וַיִּקַּח יְקֹוָק אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיַּנִּחֵהוּ בְּגַן עֵדֶן לְעָבְדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ׃

תרגום יונתן
וּדְבַר יְיָ אֱלֹהִים יַת אָדָם מִן טָוָר פּוּלְחָנָא אָתַר דְּאִתְבַּרְיָא מִתַּמָּן וְאַשְׁרֵהּ בְּגִינוּנִיתָא דְעֵדֶן לְמֶהֱוֵי פְּלַח בְּאוֹרַיְתָא וּלְמִנְטַר פִּקּוּדָהָא׃

בראשית פרק ג
(כב) וַיֹּאמֶר יְקֹוָק אֱלֹהִים הֵן הָאָדָם הָיָה כְּאַחַד מִמֶּנּוּ לָדַעַת טוֹב וָרָע וְעַתָּה פֶּן יִשְׁלַח יָדוֹ וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים וְאָכַל וָחַי לְעֹלָם׃ (כג) וַיְשַׁלְּחֵהוּ יְקֹוָק אֱלֹהִים מִגַּן עֵדֶן לַעֲבֹד אֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר לֻקַּח מִשָּׁם׃ (כד) וַיְגָרֶשׁ אֶת הָאָדָם וַיַּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם לְגַן עֵדֶן אֶת הַכְּרֻבִים וְאֵת לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת לִשְׁמֹר אֶת דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים׃

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by Dr. Bernard & Robin Cohen
Visit **www.atid.org/shiur** for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.
Visit **www.WebYeshiva.org** to sign up for the WInter Zman in
Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.

<u>שפת אמת לפרשת בראשית [תרמ"ד]</u>

בפסוק (בראשית ג, כג) וישלחהו מגן עדן לעבוד את האדמה כו' דכתיב אדם לעמל יולד ואמרו חז"ל אשרי שעמלו בתורה דגם מקודם כתיב לעבדה ולשמרה. רק שהי' עמלו בתורה בלבד. ועתה הוצרך להיות בצירוף של עבודה גשמיות וזהו ענין תערובת טו"ר שעתה אחר החטא א"י לבוא לשום השגה בלתי קדימת תיקון הגוף. לכן אמרו עתה תורה שאין עמה מלאכה סופה בטילה. ואחז"ל לשמור דרך עץ החיים מכאן שדרך ארץ קדמה לתורה. וזה נעשה אחר החטא. אבל מקודם הי' כולו רק תורה כמו בשבת שא"צ לשום מעשה ובירור רק כולו תורה. לכן דרשו ויניחהו בג"ע הוא מנוחה של שבת. שבימי החול צריך להיות העבודה ע"י הגשמיות לכן כתיב בכל יום ויהי ערב אח"כ ויהי בוקר שבא האור ע"י הערב והחושך. אבל בשבת לא כ' ערב שיש בשב"ק הארה מעין שהי' קודם החטא ומכ"מ יש בתערובות זה מדרגות הרבה. שיש מי שדי לו במעט מלאכה כענין רובו רע ומעוטו טוב. ואחז"ל חסידים הראשונים עשו תורתן קבע ומלאכתן עראי היינו אף שהוצרכו ג"כ למלאכה כמש"כ ואספת דגניך ואמרו הנהג בהם מנהג ד"א הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם כו' עי"ש בברכות ר"פ כיצד מברכין ומ"מ צריך להיות העיקר התורה והמלאכה טפילה. ואמרו תורתן ומלאכתן שיש דברי תורה מיוחדין לכל איש ישראל וכמ"כ מלאכה ותיקון המעשה מיוחד לכל איש ישראל וצריך האדם להבין ולהכין עצמו להשלים ולהוציא מכח אל הפועל הארה המיוחדת אליו עפ"י תיקון מעשים שלו שזה ענין הביט בתורה וברא העולם כמש"כ לעיל שהביט כל תורה הנעשית בכל עת. וקודם החטא הי' עבודת גן עדן בלי פסולת כמו שיש שדה עדיות וזבוריות וכ"א במדרשים שטענת התחתונים שדה שנתת לנו זבוריות היא. וזה ההפרש שכ' לעבוד את האדמה שעתה צריך להיות העבודה בצירוף האדמה הגשמיות. ופי' וישלחהו הוא שליחות ג"כ שהקב"ה שלח את האדם לתקן את העולמות השפלים ובכח התקשרות שהי' לו מקודם בג"ע בכח זה יתקן גם כל העולם וזהו וישלחהו מג"ע לעבוד. וכמש"כ בכל נשמה היורדת לעולם מראין לה מקודם הג"ע והתורה: